

Van Pilatus naar Golgotha

Periodethema: lijden en sterven
Matthéüs 27: 11-32

a. Jezus voor Pilatus (Matth. 27: 11-14)

UITLEG VAN DE TEKST

De Heere Jezus is gevangengenomen en veroordeeld door de Joodse raad. 'Hij is des doods schuldig' (Matth. 26: 66). Deze veroordeling moet echter bekrachtigd worden door het bevoegde gezag. Omdat de Joodse raad of het Sanhedrin niet bevoegd is om een doodvonnis uit te voeren (Joh. 18: 31) vanwege de reinheidswetten met het oog op het Pascha, wordt Jezus in de vroege morgen naar Pilatus gebracht. Hij moet het door Kajafas gevelde vonnis bekrachtigen en ten uitvoer brengen. Toen het volk nog onafhankelijk was, had het Sanhedrin zowel bevoegdheid in kerkelijke als in burgerlijke rechtspraak. Toen echter de Romeinen Palestina veroverd hadden, hadden ze naar gewoonte de bestuursstructuur zoveel mogelijk intact gelaten, met dien verstande, dat ze doodvonnissen veelal aan zichzelf behielden. Judea, Samaria en Idumea stonden na de dood van Achelaüs, de zoon van Herodes de Grote (bekend van de kindermoord in Bethlehem) onder rechtstreeks Romeins bestuur. Ongetwijfeld is dit een gevolg van de voortdurende onrust in deze gebieden. Pilatus was de vijfde van de zeven Romeinse stadhouders die over dit gebied regeringsverantwoordelijkheid gedragen hebben. Hij was stadhouder van 26-36 na Christus. Hij koesterde bepaald niet veel sympathie voor de Joden. Aan het begin van zijn regeringsperiode kwam hij al met hen in botsing. Hij liet namelijk zijn soldaten de burcht Antonia binnentrekken, zonder hun veldtekens af te leggen. Die veldtekens droegen het beeld van de keizer.

Voor de Joden betekende dat zoveel als ontwijding van de stad en de tempel door afgodendienst. In grote getale zijn de Joden naar de residentie Caesarea getrokken en hebben luid geprotesteerd. Tegen zijn zin moest Pilatus toen de veldtekens verwijderen. Nog later heeft hij de tempelkas willen plunderen voor de bouw van een waterleiding. Tijdens het paasfeest was Pilatus altijd in Jeruzalem om bij eventuele rellen direct te kunnen ingrijpen. Hij woonde dan in het voormalig paleis van Herodes, waar ook het rechthuis gevestigd was. Daar brengen de Joden de Heere Jezus heen. Het verhoor zet in bij de beschuldiging: het koningschap van Jezus. Pilatus opent met de kernvraag: 'zijt Gij de Koning der Joden?' Deze woordkeus verraadt de Romein. Een Jood zou gevraagd hebben naar de Koning Israëls. De Romein vraagt naar de vechtkoning. In de vraag van Pilatus klinkt verbazing en ongeloof door. Dat blijkt o.a. uit het nadrukkelijk gebruik van het lidwoord 'de' Koning. Ongetwijfeld weet Pilatus dat de Joden een koning verwachten, de Messias. En hij hoort de beschuldigingen aangaande Jezus. Hij zou gezegd hebben 'dat Hijzelf Christus (Messias), de Koning is'. Het antwoord van de Heere Jezus is: 'gij zegt het', in de betekenis van: inderdaad, zo is het. Deze gebonden Koning is de ware Koning. Tegelijk klinkt in dit antwoord iets door van het: maar anders dan u denkt. In het Johannesevangelie lezen we dit ook (Joh. 18: 33-37). Jezus is de Koning van het Koninkrijk van God. Hij kwam om te getuigen van de Waarheid. Pilatus begrijpt er niets van. Intussen vragen de overpriesters zich af: gaat dit wel de goede kant uit? Deze overpriesters zijn de hoofden of oversten van de 24 priesterafdelingen. Meestal kwamen zij uit de priestergeslachten waaruit de hogepriester werd gekozen.

Zij zijn de aanklagers en beschuldigen Jezus van veel dingen. Om welke beschuldigingen het concreet gaat, lezen we in Luk. 23: 2 en 5. Dat ze de woorden van de Heere Jezus anders uitleggen – en dat weten ze zelf heel goed! – deert hen niet. Jezus zwijgt echter op al die aanklachten. Pilatus begrijpt dat niet. Iedereen die beschuldigd wordt, probeert zich toch zo goed mogelijk te verdedigen? Het brengt hem opnieuw tot de vraag: 'Hooft Gij niet, hoeveel zaken zij tegen U getuigen?' (vers 13) Maar ook Pilatus krijgt geen antwoord meer van de Heere Jezus. Hij wil Zich niet vrijpleiten (Jes. 53: 7). Pilatus verwondert zich erover en wordt er eigenlijk door in verwarring gebracht (vers 14). Deze Koning past niet bij wat hij zich van een koning voorstelt. Hij zoekt in deze impasse dan ook een uitweg.

b. Jezus op tweetal (Matth. 27: 15-26)

UITLEG VAN DE TEKST

Pilatus is ervan overtuigd dat deze Jezus volkomen onschuldig is. Dat betekent dat hij Jezus moet ontslaan van elke rechtsvervolging. Maar zo gemakkelijk zal dat niet gaan. Pilatus is behalve rechter ook bestuurder. Hij ziet met zorg dat de menigte op kookpunt komt. Pilatus zit niet op rellen te wachten. Hij heeft al narigheid genoeg gehad met de Joden (zie boven). De rust was wel teruggekeerd, maar de stemming bleef explosief. En rondom het paasfeest, met al die mensen in de stad, liep de spanning toch al gemakkelijk op. Het kwam hem nu goed uit dat hij indertijd de gewoonte had ingesteld om op het feest een gevangene vrij te laten en de keuze voor die vrijlating bij het volk te leggen. Zo zal Pilatus proberen uit deze impasse ten aanzien van Jezus te komen. Er wordt een tweetal opgesteld: Jezus en Bar-abbas. Deze Bar-abbas, een verzetsstrijder, was met andere mede-oproerlingen opgepakt, omdat ze tijdens het oproer ook mensen hadden gedood. Een moordenaar dus. Tijdens welk oproer dit geweest is, lezen we niet in de Bijbel. Josephus spreekt wel over oproeren, ook te Jeruzalem. Dat Pilatus met dit tweetal een grote beoordelingsfout maakt, zal hem gauw duidelijk worden. Terwijl Jezus naast Bar-abbas staat, wordt onverwacht het proces onderbroken (vers 19). Pilatus krijgt een boodschap van zijn vrouw. Uit andere bronnen kennen we haar naam: Claudia Procula. Ze heeft een slechte nacht gehad om Jezus. Ze heeft van Hem gedroomd. Of deze droom van God geweest is, weten we niet. In ieder geval is een droom voor een heiden een signaal van de goden. Daarom heeft zo'n droom grote betekenis voor haar. Ze laat dan ook haar man waarschuwen om voorzichtig te zijn met Jezus. 'Heb toch niet te doen met die Rechtvaardige.'

En vanuit haar heidense denkwereld gedacht betekende dit ook: als je deze Man veroordeelt, krijg je met de goden te doen, of met de God van dit wonderlijke volk. Intussen hebben overpriesters en de ouderlingen (oudsten) deze onderbreking benut om het volk op te stoken tegen Jezus en voor de vrijlating van Bar-abbas te kiezen. Deze opzet slaagt. Massaal kiest het volk voor de vrijlating van Bar-abbas, op de vraag van Pilatus: 'Welke van deze twee wilt gij, dat ik u zal loslaten?' Op de vraag: 'Wat zal ik dan doen met Jezus, Die genaamd wordt Christus?' dreunt het: 'Laat Hem gekruisigd worden.' Eigenlijk heeft Pilatus de regie uit handen gegeven. Hij vraagt het volk wat hij doen moet. 'Wat heeft Hij dan voor kwaad gedaan?' Zij krijgen daarmee de kans om behalve Bar-abbas ook Jezus los te krijgen. Als ze een beetje medelijden kennen, wat Pilatus ook geprobeerd heeft te wekken (Joh. 19: 5), zullen ze roepen: 'laat ons er nog een vrij!' Maar daar is geen sprake van. Ze zijn teleurgesteld. Dit is hun Messias niet. Zo willen ze Hem niet. Daarom: 'laat Hem gekruisigd worden!' Als Pilatus ziet dat hij niet verder komt, dat het oproer alleen maar verhevigt, laat hij water brengen en wast ten overstaan van het volk zijn handen. Terwijl hij zijn handen wast, verklaart hij: 'ik ben onschuldig aan het bloed van deze Rechtvaardige; gij moogt toezien.' Dat laatste betekent zoveel als: het is uw verantwoordelijkheid; u moet het zelf maar verantwoorden. Blijkbaar was het wassen van de handen in onschuld niet alleen een Joodse (Deut. 21: 6-7), maar ook een Griekse gewoonte. Het betekent een nieuwe onschuldverklaring voor Jezus! Het volk neemt de verantwoordelijkheid van de verwerping van Christus op zich. En Pilatus geeft de Heere Jezus over om gezeseld en gekruisigd te worden.

TER OVERWEGING

Twee dingen komen met name naar voren: de verwondering van stadhouder Pilatus en de verwerping door het volk. En bij beiden eigenlijk om dezelfde reden: ze kenden de Heere Jezus niet echt. Dat mag de hoofdlijn zijn in onze vertelling. De vraag: wie is de Heere Jezus voor jou? Dat bewaart ons ervoor om alleen maar te kijken naar de mensen uit de tijd van de Heere Jezus. Zeker, we hebben in onze vertelling de nadruk te leggen op de verantwoordelijkheid van de mensen die staan tegenover de Heere Jezus. Maar in de Bijbelvertellingen wordt Hij ook voor ons geplaatst. En wat doen wij met Hem? Ook wij kunnen Hem door ons ongehoor verwerpen. En wie in Hem niet gelooft, op die blijft de toorn van God. Willen wij deze Koning? De Koning Die de weg gaat van het kruis om Zich zo een volk te vergaderen ten eeuwige leven, dat Hem in heerlijkheid zal dienen en prijzen. Inderdaad, Hij is de Koning, de Overwinnaar over de dood en het graf. Daarvoor moest Hij deze weg gaan.

Als ik echter niet geleerd heb dat Hij ook voor mij deze weg moest gaan. Kan ik me met Pilatus verwonderen over zo'n Koning (is iemand zo koning?) en ik kan me er met de leiders en het volk aan ergeren (we willen geen lijdende koning!), maar in beide gevallen ga ik aan Hem voorbij! In dit gedeelte moeten we ook duidelijk laten uitkomen dat de Heere Jezus onschuldig is. Daar was Pilatus ook van overtuigd! Hij was onschuldig, maar nam de schuld vrijwillig op Zich. Maar wat is nu het nut dat Hij geleden heeft onder de rechter Pilatus (n.a.v. Heidelbergse Catechismus, zondag 15)? Als de Heere Jezus voor de aardse rechter gesteld wordt, komt Hij tegelijk te staan voor Zijn hemelse Rechter. Er vindt een dubbel rechtsgeding plaats. En daar heeft dit machtige wonder plaats. De aardse rechter zegt: 'ik verklaar Hem onschuldig en toch veroordeel ik Hem' (vers 23 en 26). Dat is het grofste onrecht. De hemelse Rechter verklaart hetzelfde: 'Hij is onschuldig en toch veroordeel ik Hem.' Dat is het hoogste recht. Het recht van Gods liefde! Zo bevrijdt Hij ons, schuldigen, van het strenge oordeel van God. Zo is Hij het volkomen Lam van God. Zo mag/kan ik, die de doodstraf verdiend heb, vrijgesproken worden in Gods gericht. Laten we in onze vertelling voorzichtig zijn rond de uitleg van vers 25. Er is in de loop van de geschiedenis al veel kwaad over de Joden gebracht met deze woorden in de hand. Deze zogenaamde 'bloedtekst' mag geen vrijbrief zijn voor Jodenhaat. Deze woorden werden niet uitgesproken door het hele volk. En als het er echt over gaat (zie boven), waren wij er dan ook niet bij? Nemen wij in de verwerping van Jezus door ons ongeloof niet eveneens de verantwoordelijkheid op ons? Het mag ons niet ontgaan dat God na de kruisiging en de opstanding Zich blijft richten tot Israël. En was de eerste bede van de Heere Jezus aan het kruis niet: 'Vader, vergeef het hun; want zij weten niet, wat zij doen.' Je zou kunnen zeggen: laat mijn bloed verzoenend hun zonden bedekken. Laat het zo over hen komen.

c. Jezus bespot en weggeleid (Matth. 27: 27-30)

UITLEG VAN DE TEKST

De Heere Jezus is niet alleen gevallen in de handen van het volk en door hen in handen van Pilatus. Hij viel ook in handen van de soldaten. Deze soldaten vertegenwoordigen de heidenen! Of het allemaal Romeinen zijn, is de vraag. De Romeinen hadden namelijk ook mannen uit de omgeving van Palestina in krijgsdienst. Dat verklaart wellicht ook dat zij direct overgaan tot de bespottings van de Heere Jezus. Zij weten best wat er gaande is in en rondom Jeruzalem.

Zij weten dus ook dat Jezus uitgeroepen was als Koning. Door deze soldaten wordt Jezus naar de binnenplaats geleid. Daarmee wordt Hij nu pas echt het justitiegebouw binnengeleid, omdat de onderhandelingen nog steeds buiten hadden plaatsgevonden (zie Joh. 18: 28). Hier is ook een afdeling (Statenvertaling: 'bende') soldaten gehuisvest tot bescherming van de stadhouder. Hier De hele afdeling wordt opgetrommeld om - zo zal blijken - de spot te drijven met de Heere Jezus! Vergelijking van dit Bijbelgedeelte met Joh. 19: 1-16 doet vermoeden dat de bespottings van de Heere Jezus door de soldaten voorafging aan het moment dat Pilatus Jezus overgaf om gekruisigd te worden. De soldaten hadden vrij spel om te doen met Jezus wat ze wilden op het moment dat Pilatus met het volk onderhandelde over de vrijlating van Jezus. Zo kan het dat we in Johannes 19 lezen dat Pilatus wijst op de Heere Jezus met purperen kleed en doornenkroon en zegt: 'ziet, de Mens.'

Van deze gelegenheid maken ze dan ook goed gebruik. Ze drijven de spot met Hem. Ze maken van Hem een spotkoning. Ze doen dat door middel van een purperen mantel (van purper werd vorstelijke kleding gemaakt, maar hier was het een oude, versleten, rode officiersjas die moest doorgaan voor een koningsmantel) en een kroon van doornen (doornhout weggehaald van het vuur op de binnenplaats; deze van brandhout gevlochten kroon moest dienst doen als koningskroon). Ze geven Hem zelfs een rietstok in de hand die moet lijken op de ivoren veldheerstaf. Ze 'spelen' dat de Jodenkoning zojuist na dappere strijd, overdekt met wonden, als overwinnaar de burcht Antonia is binnengekomen. Zo ontvangen ze Hem spottend, doen net alsof ze Hem eer bewijzen door voor Hem te knielen, daarbij uitsprekend de woorden: 'wees gegroet, Gij Koning der Joden.' Alleen menen ze er niets van. Dat het inderdaad spot en minachting is, blijkt uit het gegeven dat ze even later weer een ander spel met Hem bedenken. Ze spelen dat zij de Jodenkoning hebben overmeesterd en als overwonnen Koning moet Hij de diepste vernederingen ondergaan. Ze rukken de rietstaf (de koninklijke scepter) uit Zijn hand en slaan Hem ermee op Zijn hoofd. Ze spuwen Hem in Zijn gezicht. Machteloos lijkt Jezus daar te staan, als een speelbal van de heidenen. Als ze hun 'spel' gespeeld hebben krijgt Jezus, over Zijn bebloede rug, Zijn eigen kleren weer aan. Geen koningskleed, maar de kleding van Zijn vernedering. En zo wordt Hij afgevoerd, weggeleid, om gekruisigd te worden. Weg uit het legerkamp als de bok van het zondoffer (Lev. 16: 27; Hebr. 13: 12).

In vers 32 wordt het incident met Simon van Cyrene beschreven. Jezus moet op weg naar Golgotha kruis Zijn eigen kruis dragen. In het 'soldatenspel' past het echter niet om de Koning Zijn eigen kruis

te laten dragen. Daarom pakken de soldaten zomaar iemand uit de omstanders, iemand van de Joden (zij 'vonden hem' staat er wat versluijrend) en dwingen deze man – Simon van Cyrene – om zijn kruis te dragen. In Mark. 15: 21 lezen we dat deze man van de akker afkomt. Wellicht heeft hij buiten Jeruzalem zijn tent opgeslagen, omdat er geen verblijfsplek in Jeruzalem was in die dagen. De soldaten dwingen Simon het kruis te dragen (Mark. 15: 21). Typerend is hier dat Jezus als het Lam van God, Dat de zonde der wereld wegdraagt, door een van het volk naar buiten de stad gebracht wordt. Hier is een vervulling te ontdekken van de gebeurtenis op grote verzoendag waar het bokje, beladen met de zonden van het volk, door iemand uit het volk naar buiten gebracht moest worden. Jezus is de zondebok Die verzoening doet voor de zonden der wereld. Opvallend is dat we niet lezen van vermoeidheid of verzwakking bij Jezus, zoals we dat veelal wel in kinderbijbels vinden. Jezus bezwijkt ook niet aan vermoeidheid, maar Hij legt Zijn leven af in de handen van de Vader. Simon van Cyrene draagt het kruis in het spel van spot en zijn dragen van het kruis is vervulling van de Schriften.

TER OVERWEGING

Het is goed om duidelijk uit te laten komen dat de Heere Jezus zowel door de stadhouder, als ook door het volk en door de heidense soldaten werd verworpen.

Wie denkt hier niet aan de woorden van Paulus: 'de Joden een ergernis en de Grieken een dwaasheid.' Maar Hij zweeg. Zijn grootheid tijdens Zijn leven op aarde bestond niet in het uitoefenen van Zijn macht, maar in Zijn vernedering (Jes. 50: 6). Hij kwam, niet om gediend te worden, maar om te dienen en Zijn ziel te geven tot een losprijs voor velen. Zo mag tegelijk in uw vertelling doorklinken dat juist door de spot van de soldaten en daarmee door de ontluistering van de Heere Jezus heen, het Evangelie klinkt! Dit Evangelie: 'zie, uw Koning.' Deze verworpen, vernederde en bespote Koning is – ook ons – door God gegeven tot zaligheid. En dat Hij dit alles stilzwijgend en gewillig ondergaat bevestigt Zijn liefde jegens ons!

GELOOFSLEER

- In zondag 15 van de Heidelbergse Catechismus wordt het lijden van Christus en Zijn onschuldig veroordeeld zijn door Pilatus onder woorden gebracht.
- Jezus Christus vervult de Schriften. Vanuit de offerdienst zoals we die kennen vanuit het Oude Testament valt er verrassend licht over de gebeurtenissen en zien we er de Grote Verzoendag in oplichten.